HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עמך ואת בהדייהו ורבי יהודה (א) עמך [א]משום שכינה ורבנן אמר קרא [1]ונשאו אתך במשא העם אתך ואת בהדייהו ורבי יהודה [א]אתך בדומין לך ורבנן [2]והקל מעליך ונשאו אתך נפקא וילפא סנהדרי גדולה מסנהדרי קטנה ת"ר [3]וישארו שני אנשים במחנה יש אומרים בקלפי נשתיירו שבשעה שאמר לו הקב"ה למשה [4]אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אמר משה כיצד אעשה אברור ששה מכל שבט ושבט נמצאו שנים יתירים אברור חמשה מכל שבט ושבט נמצאו עשרה חסרים אברור ששה משבט זה וחמשה משבט זה הריני מטיל קנאה בין השבטים מה עשה בירר ששה ששה והביא שבעים ושנים פיתקין על שבעים כתב זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פיתקיכם כל מי שעלה בידו זקן אמר כבר קידשך שמים מי שעלה בידו חלק אמר המקום לא חפץ בך אני מה אעשה לך כיוצא בדבר אתה אומר [5]ולקחת חמשת חמשת שקלים לגולגולת אמר משה כיצד אעשה להן לישראל אם אומר לו תן לי פדיונך וצא יאמר לי כבר פדאני בן לוי מה עשה הביא עשרים ושנים אלפים פיתקין וכתב עליהן בן לוי ועל שלשה ושבעים ומאתים כתב עליהן חמשה שקלים בללן ונתנן בקלפי אמר להן טלו פיתקיכם מי שעלה בידו בן לוי אמר לו כבר פדאך בן לוי מי שעלה בידו חמשת שקלים אמר לו תן פדיונך וצא רבי שמעון אומר במחנה נשתיירו [ג]בשעה שאמר לו הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויין לאותה גדולה אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם ומה גדולה הוסיף להם שהנביאים כולן נתנבאו ופסקו והם נתנבאו ולא פסקו ומה נבואה נתנבאו אמרו משה מת יהושע מכנים את ישראל לארץ אבא חנין אומר משום רבי אליעזר על עסקי שליו הן מתנבאים עלי שליו עלי שליו רב נחמן אמר על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאין שנאמר [6]כה אמר ה' אלהים האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אותך עליהם וגו' אל תיקרי שנים אלא שנים ואיזו הן שנים נביאים שנתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר אלדד ומידד אמר מר כל הנביאים כולן נתנבאו ופסקו והן נתנבאו ולא פסקו מנא לן דפסקו אילימא מדכתיב [7]ויתנבאו ולא יספו אלא מעתה [8]קול גדול ולא יסף ה"נ דלא אוסיף הוא אלא [ג]דלא פסק הוא אלא הכא כתיב ויתנבאו התם כתיב [9]מתנבאים עדיין מתנבאים והולכים בשלמא למ"ד משה מת היינו דכתיב [10]אדוני משה כלאם אלא למ"ד הנך תרתי מאי אדני משה כלאם דלאו אורח ארעא דהוה ליה כתלמיד המורה הלכה לפני רבו בשלמא למ"ד הנך תרתי היינו דכתיב [11]מי יתן אלא למ"ד משה מת מינח הוה ניחא ליה לא סיימוה קמיה מאי כלאם א"ל הטל עליהן צרכי ציבור והן כלין מאיליהן: **מניין להביא עוד שלשה:** סוף סוף לרעה ע"פ שנים לא משכחת לה אי אחד עשר מזכין ושנים עשר מחייבין אכתי חד הוא אי עשרה מזכין ושלשה עשר מחייבין תלתא הוו א"ר אבהו [ב]אי אתה מוצא אלא במוסיפין ודברי הכל ובסנהדרי גדולה ואליבא דרבי יהודה דאמר שבעים וא"ר אבהו [ג]במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחילה פשיטא מהו דתימא האי דקאמר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ואי אמר מילתא שמעינן ליה קמ"ל [ד]דהאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי [ד](ב) ואי אמר טעמא לא שמעינן ליה אמר רב כהנא [ה]סנהדרי שראו כולן לחובה פוטרין אותו מ"ט כיון דגמירי [ה]הלנת דין למעבד ליה זכותא והני תו לא חזו ליה א"ר יוחנן [ו]אין מושיבין בסנהדרי אלא בעלי [ו]קומה ובעלי חכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה [ז]ובעלי כשפים ויודעים בע' לשון שלא תהא סנהדרי שומעת מפי המתורגמן אמר רב יהודה אמר רב אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שיודע לטהר את השרץ מה"ת אמר רב [ח] אני אדון ואטהרנו

ומה

עמך משום שכינה. עמך יעמדו מחוץ לאהל ולא יבאו לאהל משום שכינה. לשון אחר משום שכינה שתשרה שכינה עליהם הוצרכו להיות משה עמהן כדכתיב (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח אשר עליך וגו': **בדומין לך.** מיוחסין ומנוקין ממום: **ורבנן.** נפקא להו בדומין לך מונשאו אתך דסנהדראות קטנות שנאמרו ביתרו וילפא גדולה מקטנה: **ושנים חלק.** לא נכתב עליהן זקן: **מי שעלה בידו חלק כו'.** ושנים מאותן שבעים שהלכו ליטול עלה בידו חלק ונשתיירו שני פתקין שהיו כתובין בקלפי שהיו של אלדד ומידד שלא הלכו ליטול שנתייראו שלא יעלה בידן חלק[ט]: **ולקחת חמשת חמשת.** בבכורות העודפים על מנין הלוים: **אמר להן.** לכל הבכורות באו טלו פיתקיכן: **שכל הנביאים כולן.** אותן שבעים זקנים נתנבאו אותה שעה ראשונה לבדה כנוח עליהם הרוח סביבות האהל ופסקו: **על עסקי שליו.** לורך שעה היתה: **אל תקרי שנים**(ג). אלא שנים: **אילימא** (ד) **דכתיב בהו.** בשאר זקנים ולא יספו ומפרשת ליה ולא יוסיפו: **אלא מעתה קול גדול ולא יסף.** דשכינה הכי נמי דלא אוסיף אלא על כרחיך דלא פסק הוא קול שכינה אינו פסק: **אלא במוסיפין ודברי הכל.** דתנן בהיו בודקין (לקמן דף מ.) אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין וא' אומר איני יודע יוסיפו הדיינין שנים דהשתא הוה ליה בית דין שקול דאינו יודע כמאן דליתיה הוא ופשו להו כ"ד משכחת ליה על פי שנים י"א מזכין וי"ג מחייבין: **ובסנהדרי גדולה.** לר' יהודה זוגות נינהו: **במוסיפין עושין ב"ד שקול.** כדפרישית: **פשיטא.** דהכי בהדיא תנן (שם) וכמה מוסיפין שנים שנים וכיון דחד אמר אינו יודע הוו להו ב"ד שקול: **ואי אמר טעמא.** מראה פנים לחובה ומראה פנים לזכות ומשום הכי מספקא ליה: **כיון דגמירי.** דבעי הלנת דין בפרק היו בודקין (שם) שאם לא מצאו לו זכות יום ראשון מלינין אותו למחרת שמא ימצאו להם טעמי זכות: **בעלי קומה ומראה.** שתהא אימתן מוטלת על הבריות: **ובעלי כשפים.** להמית מכשפים הבוטחים בכשפיהם להנצל מידי ב"ד ולגלות על המכשפין המסיתין ומדיחין בכשפיהן כגון המצרים[י]: **מפי המתורגמן.** כשבאין עדי לועזים להעיד בפניהם לא יצטרכו להעמיד מליצים ביניהם דהוה ליה עד מפי עד:

ומה

והם כלים מאליהם. פירוש נבואתם כלה דאין שכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה[כ]: **שיודע לטהר את השרץ כו'.** [ט]וקשה לר"ת דמה לנו בחריפות של הבל לטהר שרץ שהתורה טימאתו ומפרש ר"ת שיודע לטהר מטומאת נבילות שלא יטמא במשא בכזית דכיון דאשכחן דנחש שורץ ורוחש דמיקרי חיה כדדרשינן בפ' ד' מיתות (לקמן דף נט:) ובכל חיה הרומשת זה נחש אית לן למימר דכל שרצים הוו בכלל או בנבלת חיה והשתא מטהר ליה בק"ו מנחש שממית ומרבה טומאה וטהור כדדרשינן בת"כ מוכל הולך על גחון וכ"ת חיה תוכיח שאינה ממיתה ומרבה טומאה ומטמא במשא אף אני אביא שרצים הא לאו פרכא היא דהכי (ה) דיינין קל וחומר ומה נחש שממית ומרבה טומאה לא הוי בכלל חיה דקרא שאר שרצים מיבעיא והשתא לא שייך חיה תוכיח שאינה ממיתה ומרבה טומאה והויא בכלל חיה דהא חיה אינה רוחשת אבל שרצים מה שרוחשים מוציאין מכלל חיה ובענין זה מפרש ר"ת מאי תולדת הסנאים שרצא חרצה ומאי שרצה דמתתאי שקי דמרובה (ב"ק ד' פ. ושם) ואין להאריך כאן ובירושלמי בריש אחד דיני ממונות קאמר או חילוף ומה עכבר שאינו ממית ומרבה טומאה טמא נחש לא כל שכן ההוא ק"ו

מסורת הש"ס

א) [לקמן לו:], **ב)** עי' בפירש"י שבע"י, **ג)** [סוטה י:], **ד)** עיין תוס' לקמן לג: ד"ה אחד, **ה)** [לקמן לד. לה.], **ו)** מנחות סה., **ז)** עי' תוס' מנחות סה. ד"ה בעלי, **ח)** עירובין יג: [ושם איתא רבינא], **ט)** ברש"י שבע"י והיינו דכתיב וישארו שני אנשים והמה בכתובים כלומר פתקין כתובין היו להם בקלפי ולא הלכו ליטלם, **י)** בס"א: הנוצרי, או הנוצרים, **כ)** [כדאי' בשבת ל:],

עין משפט נר מצוה

קלט א מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה א סמג עשין צז:

קמ ב מיי' פ"ח מהלכות סנהדרין הלכה ב ופ"ט שם הל' ב סמג שם:

קמא ג מיי' סמג שם טוש"ע ח"מ סי' י"ח סעיף א וסעיף ב:

קמב ד מיי' שם פ"ט הלכה ב:

קמג ה מיי' שם הל' א:

קמד ו מיי' פ"ב שם הלכה ו [והל"א]:

רבינו חננאל

במשא העם אתה והם עמך. ובעינן נמי בדומין לך. הא דכתיב בסנהדרין קטנה והקל מעליך ונשאו אתך דילפי סנהדרין גדולה מסנהדרין קטנה:

ת"ר וישארו שני אנשים במחנה. י"א בקלפי נשתיירו כו' כדפריש במשה כתב ע"ב פיתקין וכתב בהן זקן ושנים הניח חלק בללן ונתנן בקלפי כו' כיוצא בדבר אתה אומר ולקחת חמשת חמשת שקלים לגולגולת מה עשה כתב כ"ב אלף פיתקאות וכתב בהן לוי כו'. ר' שמעון אומר במחנה נשתיירו אמרו אין אנו ראוין לגדולה זו. אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף לכם שאין נבואתכם פוסקת לעולם ומה היו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ. כדכתיב כה אמר ה' האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים להביא אותך עליהם. א"ת שנים אלא שנים שני נביאים נתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר זה אלדד ומידד. ומנא לן דלא פסקה נבואתן מדהכא שנאמר ויתנבאו ולגבי דידהו כתיב מתנבאים עדיין מתנבאים והולכין. אדוני משה כלאם. הטל עליהם צרכי צבור והן כלין מאליהן: **מנין** לסנהדרי קטנה שהיא כ"ג שנא' ושפטו העדה והצילו העדה בעינן עדה שופטת ועדה מצלת. ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת. יצאו יהושע וכלב הרי עשרים ומנין להביא עוד ג' ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות מכלל שתהיה אחרי רבים לטובה. עוד אחרי רבים להטות למה לי אלא ללמוד לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה. הטייתך לטובה ע"פ (עד) אחד אבל הטייתך לרעה בעינן שנים הנה כ"ב אין ב"ד שקול מוסיפין עליהן עוד א' הרי כ"ג. ואסיקנא אי אתה מוצא הטייה לרעה על פי שנים אלא במוסיפין כגון שישבו כ"ג ואמרו י"א זכאי וי"א אמרו חייב ואחד אומר איני יודע מוסיפין עליהן עוד ב' כדתנן בסוף פרק היו בודקין אותו ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין. כמה מוסיפין ב' נמצאו כולן כ"ה האומר איני יודע אינו עולה מן החשבון נמצאו כ"ד. אמרו י"א זכאי וי"ג אמרו חייב נמצאת הטייה בשנים לרעה. ועל זה אמר ר' אבהו במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחלה כדאמרן: **א"ר** יוחנן אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי חכמה וזקנה ומראה וקומה ובעלי כשפים ויודעים בשבעים לשון שלא תהא הסנהדרין שומעת מפי התורגמן וכן אמרו אין מושיבין בסנהדרין אלא היודע לטהר השרץ מן התורה אמר רבא אני אדון ואטהרנו

גליון הש"ס

תום' ד"ה שיודע וכו' וקשה לר"ת. עיין עירובין דף יג ע"ב תוס' ד"ה שיודע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' עמך משום שכינה. נ"ב עיין הוריות דף ד: **(ב)** שם ואי אמר טעמא. נ"ב עיין במ"ש התוס' בד"ה אחד מן התלמידים בסוף דף לג: **(ג)** רש"י ד"ה אל תיקרי שנים בקמץ אלא שנים: **(ד)** ד"ה אילימא מדכתיב: **(ה)** תוס' ד"ה שיודע וכו' דהכי דיינינן קל וחומר:

מוסף רש"י

בעלי קומה. שירתתו מהן בעלי דינים ולא ישקרו (מנחות סה.). **בעלי כשפים.** שאם יהא הנדון מכשף והאור לא ישלוט בו, יעשו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו (שם). **מפי המתורגמן.** שלא יחליף התורגמן טענותיו ויחייבוהו (שם).

הדרן עלך דיני ממונות

תורה אור השלם

1. וְיָרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּךָ: במדבר יא יז

2. וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עֵת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ: שמות יח כב

3. וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה: במדבר יא כו

4. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֶסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: במדבר יא טז

5. וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל: במדבר ג מז

6. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים הַאַתָּה הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בְּיָמִים קַדְמוֹנִים בְּיַד עֲבָדַי נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים בַּיָּמִים הָהֵם שָׁנִים לְהָבִיא אֹתְךָ עֲלֵיהֶם: יחזקאל לח יז

7. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיָּאצֶל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסָפוּ: במדבר יא כה

8. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְיָ אֶל כָּל קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי: דברים ה יט

9. וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה: במדבר יא כז

10. וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם: במדבר יא כח

11. וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל עַם יְיָ נְבִיאִים כִּי יִתֵּן יְיָ אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: במדבר יא כט